

dende fagområder. De regionale beskrivelser giver et godt indtryk af forholdene i denne del af verden, som sjældent besøges af danske forskere.

Bent Hasholt

Developments in river basin management: Proceedings of an IAWPRC conference held in Sao Paulo, Brazil, 13-15 August 1986. Eds. N.L.R. Nucci, K. Uehara and W.S. Casadei. (Water science and technology, vol. 19 (1987) no. 9.)

Pergamon Press, Oxford 1987. XIII, 279 s., ill. 25 cm. USD 54.-.

Som det fremgår af titlen er bogen en samling af bidrag fra en konference afholdt i Sao Paulo i 1986. Bidragene er delt i 2 grupper; en gruppe på 19 er teknologisk prægede og omhandler bl.a. monitoring, matematiske modeller og vandkvalitetsstandarder. En anden gruppe består af bidrag fra inviterede talere, som har til hensigt at fremme diskussionen af de forskellige emner til brug for fastlæggelse af en strategi for driften af nedbørsområder. Bogen rummer en række case studies fra hele verden, som gør den velegnet til at give et overblik over globale problemer inden for vandplanlægning.

Bent Hasholt

Use of soil for treatment and final disposal of effluents and sludge: Proceedings of an IAWPRC International Seminar held in Salvador, Bahia, Brazil, 13-15 August 1986. Paulo R.C. Oliveira, Sergio A.S. Almeida (eds.). (Water Science and Technology, vol. 19 (1987) no. 8.)

Pergamon Press, Oxford 1987. VII, 214 s., ill. 25 cm. USD 54.-.

Bogen består af bidrag fra et internationalt seminar afholdt i Brasilien. Den omhandler behandling og håndtering af slam med henblik på deponering på jord. Der er nyttige informationer at hente for dem, der interesserer sig for disse problemer; men indholdet vil nok forekomme de fleste geografiske læsere for teknisk.

Bent Hasholt

Karl Eckart: Die Eisen- und Stahlindustrie in den beiden deutschen Staaten. Steiner, Stuttgart 1988. 277 s., ill. 24 cm. DEM 58.-.

Karl Eckart, der tidligere har præsteret større monografier om geografiske emner dækkende begge tyske stater, forelægger hermed en dybtgående studie over jern- og stålindustrien "in den beiden deutschen Staaten", som man i dag kan tillade sig at

sige.

Eckart stiller sig den opgave at "undersøge de specifikke forskelle i udviklingen af jern- og stålindustrien i de to tyske stater efter 1950". Denne opgave løses absolut tilfredsstillende.

Som baggrund for den angivne undersøgelsesperiode skitseres på ca. 15 sider situationen i Det tredje Rige, som den var umiddelbart før Verdenskrigen. Det sker både med hensyn til råstofgrundlag, produktionslokalisering, produktionsprofil (herunder også im- og eksport), samt organisationsstruktur eller ejendomsforhold. Samme model følges også for de to efterfølgende perioder.

Årene 1945-50, med besættelse, demontering, splittelse af monopolerne, nationalisering i øst, genopbygning, og to statsdannelser: BRD og DDR, gives ligeledes ca. 15 sider.

Tiden derefter, som er bogens hovedemne, gives omkring 200 sider, fordelt på en tredjedel til beskrivelse af råstoffer og energi, og to tredjedele til at belyse ændringer i anlæg, produktion og udenrigshandel.

Bogen er spækket med informationer, men suppleres med tilsyneladende relevante og rimelige vurderinger. Forskellene i udvikling i øst og vest gøres helt klar.

En afhandling af denne type støder nødvendigvis ind i problemet med forskellene i informationer, statistik osv., som jo er vidt forskellig i de to lande. DDR bruger meget indextal og plantal, og opdelinger ændres i statistikken.

Bogen er letlæst og meget anvendelig som opslagsbog på trods af manglende stikordsregister. Det skyldes den stringente opbygning samt de 167 afbildninger og 54 tabeller, som koncentrerer oplysningerne på næsten hvert opslag.

Rolf Guttesen

Analyse der Landschaft. Analyse und Typologie des Wirtschaftsraumes. K. Herz et al. (Studienbücherei Geographie für Lehrer, bd. 6) 2. Aufl.

Haack, Gotha 1984. 152 s., ill. 24 cm. DEM 16.-.

Dette er andet, næsten uændrede optryk af en bog i det gældende lærebogssystem for højere læreanstalter i DDR.

Ud over de mere almindelige afsnit, der fremstiller væsentlige analyseformer af forskellige geografiske rum, har bogen også en del overvejelser af generel teoretisk karakter om idéers og kategoriers opståen og indpasning i et overordnet begrebsapparat.

Bogens opbygning: Første del "Landschaft" og anden del "Wirtschaft" viser en grundholdning, der formedes tilbage i 50'erne og før. Læs fx diskussionen mellem Sanke og Neef i de første numre af Geographische Berichte fra 1956.

Denne holdning har ført til, at mange geografiske problemer er blevet bortdefineret eller overset. Dog antydes det forsigtigt s. 87, at tvedelingen i nyere tid suppleres af en betragtningsmåde, som betoner sammenhængen mellem nævnte dele.

Bogen er meget klart opbygget, men tæt skrevet og sparsomt illustreret. Der henvises til både øst- og vestlitteratur.

Rolf Guttesen

Ole Therkildsen: Watering white elephants? Lessons from donor funded planning and implementation of rural water supplies in Tanzania. (Centre for Development Research. Publications, 7.)

The Scandinavian Institute of African Studies, Uppsala 1988. 224 s., fig. 21 cm. SEK 120.-.

Planlægning og implementering af udviklingsprogrammer og -projekter er svært. Tildels skyldes det en indbygget modsætning mellem donorernes ønske om fra første færd at vide ret præcist, hvad deres penge skal gå til, og recipienternes håb om at kunne influere plan og udførelse hele tiden og mest muligt.

Traditionen har mest gået på "blueprint" metoden, hvor alt er planlagt i forvejen. Donorernes ønsker vejer nok så tungt til, og misbrug af pengemidler er jo heller ikke ukendt i u-landes administration. Når mange projekter er fejlet, ligger det på denne baggrund nær at antage, at det skyldes utilstrækkelig forhåndsviden – et synspunkt, der er populært bl.a. i forskerkredse.

Ole Therkildsen (der selv er ingeniør) gennemgår fem sæt af planlægning og implementation inden for vandforsyning i Tanzania. Der gives en ganske grundig analyse af disse – i øvrigt meget dyre – projekter. Det mest interessante, der påpeges, er nok, at ringe teknisk forhåndskundskab kun bærer en lille del af skylden. Derimod synes den udbredte forbigåelse af Tanzanianere i alle led, både ved planlægning og udførelse af projekter, at have været temmelig ødelæggende, specielt for projekters overdragelse/videreførelse. Dette gælder selv det relativt succesrige danske vandprojekt.

Bogen er nyttig læsning for alle, der er interesseret i u-landenes udvikling. Og det

bør alle være. For øvrigt viser bogen også, hvor vigtig opfølgende forskning er for nyttiggørelsen af vundne erfaringer.

Sofus Christiansen

North Sea oil and gas reservoirs: proceedings of the North Sea oil and gas reservoirs seminar organized and hosted by the Norwegian Institute of technology (NTH) in Trondheim, December 2-4, 1985. Ed. by J. Klemme et al.

Graham & Trotman, London 1987. XII, 352 s., ill. 31 cm. GBP 71.-.

Bogen indeholder bidrag fra en konference i Trondheim december 1985 omkring resourceeftersøgninger i Nordsøen. Der gives bl.a. eksempler på de indledende eftersøgninger af olie- og gasforekomster ved tolkninger af seismiske profiler, sedimentologiske analyser af borekerner og modelering af reservoirstørrelser.

Thomas Balstrøm

Geology of the Norwegian oil and gas fields: an atlas of hydrocarbon discoveries, containing full descriptions of 37 of Norway's major oil and gas fields and finds: prepared in conjunction with the conference proceedings: Habitat of hydrocarbons on the Norwegian continental shelf: organized by the Norwegian Petroleum Society in Stavanger, Norway, 1-3 October 1985. Ed. by A. M. Spencer et al.

Graham & Trotman, London 1987. 493 s., ill. 31 cm. GBP 80.50.

Der beskrives 37 norske olie- og gaslokaliteter i Nordsøen. Hver enkelt lokalitet er beskrevet m.h.t. etablering, geologi, geofysik, reservoirets omfang og kvalitet.

Thomas Balstrøm

Armin Skowronek: Böden als Indikator klimagesteuerter Landformung in der zentralen Sahara. (Relief, Boden, Paläoklima, Bd. 5.)

Borntraeger, Berlin 1987. VIII, 184 s., ill. 24 cm. DEM 114.-.

Er Saharas formverden resultatet af reliefudvikling i humide eller semiaride-afride klimaer? Til besvarelsen af dette spørgsmål inddrages studier af jordbundsdannelsen som klimaindikator.

Som basis for en klimaøkologisk tolkning anvendes det aktualistiske princip, d.v.s. at oplysninger om tilstødende klimazoners zonale jorde inddrages i sammenlignende studier. På baggrund af en stratigrafisk indplacering og en regionalisering af de undersøgte jorde drages følgende hovedkonklusion. Mindst siden midt i ter-

tiærtiden har klimaet i det centrale Sahara ligget i det semiaride-afride område. "Øer" med lidt fugtigere klima kan have eksisteret. Antagelsen om et fugtigere tropisk savanneklima i yngre tertiær, som skulle have præget reliefudviklingen, menes at bygge på en fejltolkning af de forefundne rødjordes klimatiske dannelsesspektrum.

Bogen er et godt eksempel på, at pedologiske studier i koblingen mellem jordbunden og relieffet er en central indfaldsvinkel i relation til analyser af klimagenetisk-geomorfologisk landskabsudvikling.

Bjarne Holm Jakobsen

Handbuch des Geographieunterrichts / Gründungshrsrg. Helmuth Köck, Bd. 10, 1: Physische Geofaktoren. Hrsg. von Heinz Nolzen. Verfasst von Hermann Gossmann et al.

Aulis, Köln 1988. IX, 270 s., ill. 24 cm. DEM 86.-.

Denne håndbog i geografi (Bind 10/I) er en ud af et 12 binds værk og dækker sammen med Bind 10/II de fysiske geofaktorer. Bogens mål er at tydeliggøre de fysiske geofaktorer og tilknyttede naturvidenskabers betydning for geografiundervisningen. Det samlede værk lægger op til, at geografiundervisningen skal munde ud i at betragte geografien som analysen af samspillet mellem natur og menneske i geøkologisk forstand. En kvalificeret fysisk geografisk undervisning udgør således, sammen med andre indfaldsvinkler (de øvrige bind i værket), både et vigtigt selvstændigt undervisningsemne og samtidig en forudsætning for den geøkologiske analyse. Bogen udgør et udmærket både fagligt og didaktisk-metodisk fundament i relation til skolegeografien.

Bjarne Holm Jakobsen

Mineral resources' extraction, environmental protection and land-use planning in the industrial and developing countries. Eds. Peter Arndt, Gerd W. Lüttig.

Schweizerbart'sche, Stuttgart 1987. X, 337 s., ill. 25 cm. DEM 98.-.

Denne seminarrapport søger at åbne nye veje, der er anvendelige til at løse konflikter mellem ressourceudnyttelse herunder udnyttelsen af jord, vand og biossfære og miljøbeskyttende interesser.

Geovidenskabelig kortlægning tildeles en central rolle. Afledte "natur-potentialekort", der umiddelbart kan forstås og oversættes til rekkommendationer i relation til land-use planlægning, menes at være nøglen til en bæredygtig og fremtidsorienteret

design og anvendelse af Jordens ressourcer. Der præsenteres i bogen en lang række eksempler (også danske) på løsning af både generelle og specifikke opgaver både i I-lande og U-lande. Rapporten er således spændende til belysning af én af flere nødvendige indfaldsvinkler til afklaring og mulig løsning af konflikter mellem ressourceudnyttelse og miljøbeskyttelse.

Bjarne Holm Jakobsen

Michael Succow: Landschaftökologische Moorkunde.

Borntraeger, Berlin 1988. 340 s., ill. 24 cm. DEM 72.-.

I lyset af de seneste årtiers tiltagende interesse for moseområder, både til landbrug og skovbrug, som naturreservater og som forskningsemne i relation til landskabsudviklingen, er et mere præcist kendskab til moserne, deres dannelse, processer og udvikling blevet nødvendig.

I denne bog behandles kendskabet til mosernes type, stratigrafi, stofflige egenskaber og hydrologiske betingelser som grundlæggende elementer for en vurdering af antropogene forandringer. Målet for bogen er også at pege på skånsomme former for brug af moser, så de eksisterende rester af moser i tilnærmet naturtilstand kan bevares for eftertiden. Både som et led i kæden af økosystemer og som naturområder med en begejstrende mangfoldighed.

Bjarne Holm Jakobsen

Socialistische Staaten: Mittel- und Südosteuropas.

Haack, Gotha 1986. 190 s., ill. kort. 24 cm. DEM 40.-.

Dette lille atlas, med kort i A4-format, dækker de østeuropæiske socialistiske lande, inkl. Albanien og Jugoslavien. Værket er overskueligt i sin opbygning, og kantfarver følger de forskellige afsnit.

Første afsnit er tematiske oversigtskort med natur- og kulturgeografiske temaer. Derudover er der tre i den særlige tradition, der er opstået i de socialistiske lande, med politisk-propagandistiske temaer, hvad der ikke lægges skjul på. Et viser befrielsen fra fascismen 44/45, med hær-fremstød og fronter. Det andet illustrerer opbygningen af folkedemokratiene 44/49. Dets tematiske kortværdi er minimal, da alt - mest årstal - kunne vises meget klarere i skemaform. Det samme gælder for det tredje med den samfundsmæssige udvikling 49/80.

Den næste afdeling gælder "politisk-territoriale" kort. De svarer til almindelige